
CS-VERSLAG – RIEN DE RUIJTER

CS-verslag 79-4 werd gevuld door meldingen van Peter Huwae, Dennis Leeuw, Kees Peeters, Arie Twigt, Lucette Robertson, Henk Witte, Wilbert Kerkhof, Linda Keesman, Frank Perk, Strandwerkgroep regio Alkmaar–Den Helder, Yvonne Koning, Strandwerkgroep Neeltje Jans, Jurgen Memelink, Sytske Dijksen, Patrick van Moer, Lucas Verboom, Astrid Meijer, Hans De Blauwe, Marco Akkerman, Pieter Kruse, Marianne Ligthart, Lilian Schoonderwoerd, Mariska van Dam en mijzelf.

WIJEREN

De strandwerkgroep Neeltje Jans meldde op 01-07 tientallen exemplaren van de oesterdief *Colpomenia peregrina* en duizenden stukjes gezaagde zee-eik *Fucus serratus* op het strand. Op 02-08 meldden ze o.a. veterwier *Chorda filum* en gaffelwier *Dictyota dichotoma*. Van deze laatste soort werd ook een bosje gevonden op Terschelling door Jurgen Memelink. Hij was daar de laatste week van september en vond het tussen paal 15 en 17. Ook lagen er ruim honderd bossen riemwier *Himanthalia elongata*. Op de riemwiervoetjes vond hij 5x koraalwier *Corallina officinalis* en rose kalkkorstwier *Phymatolithon lenormandii*.

Sytske Dijksen vond op 01-09 bij paal 8 op Texel een aangespoelde boei met daarop grote exemplaren van *Saccorhiza polyschides* (fig. a en fig. b). Van Yvonne Koning kwam de waarneming van druifwier *Gastroclonium ovatum*. Ze vond het op een stuk knotswier *Ascophyllum nodosum* op 12-10 tijdens de strandwacht bij Camperduin (fig. 1).

Figuur 1. Druifwier *Gastroclonium ovatum* (foto: Yvonne Koning).

Figuur a. *Saccorhiza polyschides* op boei; let op de kenmerkende, gestekelde balvormige voet (foto: Sytske Dijkse, Foto Fitis).

Figuur b. *Saccorhiza polyschides* met de kenmerkende, stevige, afgeplatte stelen en delen van de gestekelde, balvormige voet (foto: Sytske Dijkse, Foto Fitis).

SPONZEN

Twee waarnemingen van Neeltje Jans waar de strandwerkgroep daar op 01-07 de gewone broodspoon *Halichondria panicea* en de geweispon *Haliclona oculata* vond.

HOLTEDIEREN

De SWG-groep regio Alkmaar–Den Helder was op 16-06 op excursie bij Petten Noord en verzamelde daar o.a. enkele kolonies penneschaft *Tubularia indivisa* en een kolonie Zeecypres *Sertularia cupressina*. Ook zagen ze twee oorkwallen *Aurelia aurita* en een blauwe haarkwal *Cyanea lamarckii*. Van deze laatste soort zagen ze ook bij Hargen aan Zee op 21-07 enkele juveniele exemplaren, samen met een kompaskwal *Chrysaora hysoscella* (fig. 2).

Figuur 2. Kompaskwal, Hargen (foto: Knorhaan 65, augustus 2019).

Tijdens een bestuursexkursie op 04-08 (na een vergadering in Zeeland op het landgoed van Gerard Heerebout) vond ik in de getijdenpoel bij Neeltje Jans een struikje wier met daarop *Kirchenpaueria pinnata*. Jurgen Memelink vond op Terschelling op een riemwiervoetje geknoopte zeedraad *Obelia geniculata*.

WEEKDIEREN

Van mijn bezoek aan Zeeland in maart van dit jaar lagen er nog een paar lijstjes met vondsten van de Kaloot. Ik was daar op 27-03 en in het wat grovere spul op het strand vond ik o.a. 1x *Aequipecten radians*, 2x *Astarte obliquata obliquata*, 1x scheve kokkel *Parvicardium exiguum*, 1x Hongaarse muts *Capulus ungaricus* en 1x Chinees hoedje *Calyptrea chinensis* (2 cm maar zonder top). Naast de uitwatering lag ook wat gruis met wat leuke dingen: 1x *Gibbula beetsi*, 1x *Epitonium frondiculum*, 2x stevig tandhorentje *Odostomia conspicua* en 10x *Corbula gibba* (fossiele kleppen, maar ook een vers doubletje).

Aan de oostkant van de uitwatering laag ook wat gruis, waarin ik de volgende soorten vond: 2x geruite napslak *Emarginula fissura*, 1x *Pteromeris corbis*, 1x *Goodallia waeli pseudopygmaea*, 1x *Natica multipunctata*, 1x klein sponshorentje *Cerithiopsis nana*, 1x *Pyrene scaldensis*, 1x groot glanshorentje *Eulima glabra* en 5x muizenootje *Myosotella myosotis*. Aan de Westkant, bij de haveningang, vond ik in wat gruis 1x driehoekige parelmoerneut *Nucula nitidosa*, 3x *Nassarius labiosus*, 2x *Nassarius pygmaeus*, 1x *Nassarius dollfusi*, 4x stompe ribhoren *Boreotrophon truncatus* en 1x *Philbertia linearis* forma *perpulchra*.

Linda Keesman was op 24-04 bij Het Zwin, en in wat gruis vond zij o.a. 2x kleine platschelp *Tellina pygmaea*, 1x prismatische dunschaal *Abra prismatica*, 18x melkwitte arkschelp *Striarca lactea* (7x doublet), 5x koffieboontje *Trivia spec.* en 8x scheefhoren *Lacuna vincta*.

Figuur 3. Ongevekt koffieboontje (foto: Knorhaan 65, augustus 2019).

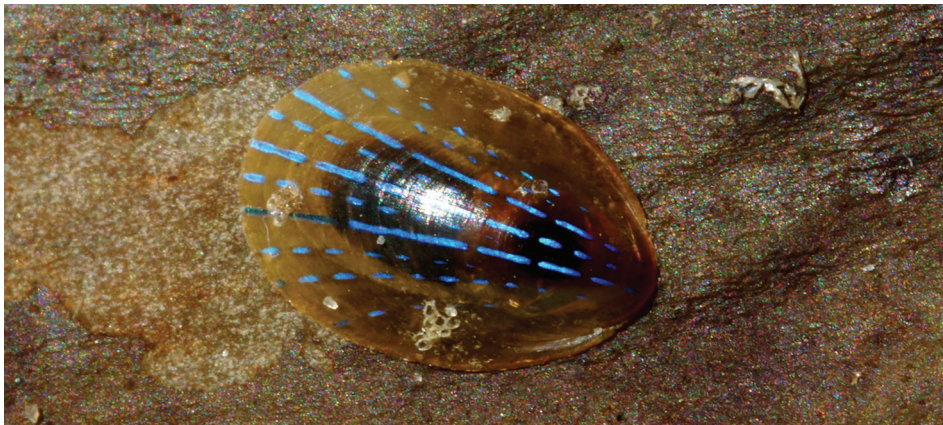
De excursie bij Petten Noord op 16-06 leverde de SWG-groep regio Alkmaar-Den Helder een paar leuke vondsten op, zoals een recent exemplaar van het ongevekt koffieboontje *Trivia arctica* (fig. 3), 2x schepje *Philine quadripartita* (beschadigd), enkele exemplaren van de kleine zwaardschede *Ensis ensis* en vier fragmenten van de messchede *Solen marginatus*.

Tijdens een strandwandeling samen met mijn vrouw op 13-08 bij Egmond zagen we dat Dennis Leeuw bij zijn strandhuisje zat, dus gingen we even langs voor een kopje koffie. Daarna liep Dennis een stuk mee richting Castricum en vertelde dat hij de laatste tijd regelmatig juveniele muiltjes *Crepidula fornicata* vond aan de binnenkant van aangespoelde Amerikaanse zwaardschedes *Ensis leei*. En inderdaad kwamen we ze regelmatig tegen. In de *Ensis*banken lagen ook 10-tallen doubletten van de halfgeknotte strandschelp *Spisula subtruncata*, waarvan een groot aantal met schelpdier. Ook lag er een sterk vervormd doublet van een *Ensis leei* (fig. 4). In wat gruis vonden we o.a. nog 2x spoelhoren *Acteon tornatilis* en 1x witte wenteltrap *Epitonium clathratulum*.

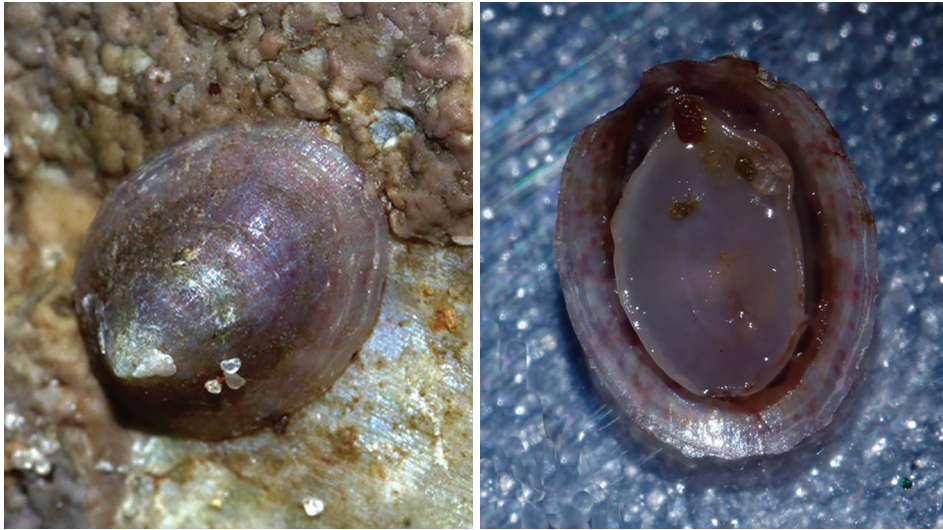

Figuur 4. Sterk vervormd doublet van *Ensis leei* (foto: Rien de Ruijter).

Arie Twigt vond op 03-09 op het strand tussen Katwijk en Noordwijk een adult doublet van de korfschelp *Corbula gibba*. Op 06-09 vond hij een bos riemwier *Himanthalia elongata* met onder het voetje een ruwe schaalhoren *Patella ulyssiponensis* met daarop een levend juveniel exemplaar van deze soort. Verder vond hij op het riemwier een blauwgestreepte schaalhoren *Patella pellucida*, 1x klein drijfhorentje *Rissoa parva* (vers), 1x vliezig drijfhorentje *Rissoa membranacea* (vers), 1x *Turtonia minuta* (klein doublet), 3x *Setia pulcherrima* en 2x bandhoren *Barleeia unifasciata*. Ook raapte hij nog een wat verkleurd doublet van een gevlamde tapijtschelp *Polititapes rhomboides* op. De blauwgestreepte schaalhoren *Patella pellucida* werd ook gevonden door Sytske Dijkse. Ze vond een exemplaar op het wier van de al genoemde boei op 01-09 (fig. 5). Op 13-09 vond Sytske op een aangespoeld voorwerp een levend exemplaar van een rose schotelhoren *Tectura virginea* (fig. 6).

Figuur 5. Blauwgestreepte schaalhoren *Patella pellucida* op *Saccorhiza polyschides* (foto: Sytske Dijkse, Foto Fitis).

Figuur 6. Rose schotelhoren *Tectura virginea* (foto: Sytske Dijkse, Foto Fitis).

Lucette Robertson was op 03-07 bij een korexcursie van het IVN bij Bergen aan Zee en meldde dat ze een dwergpijlinktvis *Alloteuthis subulata* gevangen hadden (fig. 7).

Figuur 7. Dwergpijlinktvis *Alloteuthis subulata* (foto: Lucette Robertson, Knorhaan 65).

Op 09-07 vond Lucette bij Bergen aan Zee vijf rugschilden van de gedoornde zeekat *Sepia orbignyana*. Wilbert Kerkhof zocht deze rugschilden ook op 12-07 bij Petten, maar vond ze daar niet. Wel vond hij er 26 stuks tussen de Noordpier en Wijk aan Zee op 15-07. Henk Witte meldde er nog twee bij Bergen aan Zee op 17-07. De SWG-groep regio Alkmaar –Den Helder vond er ook nog vijf op 21-07 bij Hargen aan Zee samen met een groot aantal schilden van de gewone zeekat *Sepia officinalis*.

Sepia orbignyana werd opnieuw gevonden op 06-09 door Arie Twigt. Hij vond 21 exemplaren tussen Katwijk en Noordwijk, en daartussen zaten ook twee schildjes van de sierlijke zeekat *Sepia elegans*. Er werden ook eieren van de zeekat *Sepia officinalis* gevonden door Astrid Meijer op 22-09 t.h.v. de uitwatering bij Katwijk (fig. 8).

Figuur 8. Eieren van de zeekat
(foto: Astrid Meijer).

Figuur 9. Trompetkalkkokerworm
(foto: Lucas Kruse).

WORMEN

Een wat oudere waarneming kreeg ik via Frank Perk, en betreft de trompetkalkkokerworm *Ficopomatus enigmaticus*. Deze werd gevonden door Pieter Kruse in het Westelijk Havengebied op 31-12-18 (fig. 9). Meer dan duizend kokers van het goudkammetje *Lagis koreni* werden eind september gezien door Jurgen Memelink tijdens zijn verblijf op Terschelling. De kokertjes lagen tussen paal 15 en 17.

KREEFTACHTIGEN

Een leuke waarneming van een bijzondere soort en van een bijzondere locatie kwam op 26-04 bij mij via Frans Beekman. Hij zag in een mail van het Grote sterren netwerk een waarneming van Date Lutterop, vogelwachter

Figuur 10. Blauwe zwemkrab *Callinectes sapidus* (foto: Date Lutterop).

Figuur 11. Langspriet-slijkkreeftje *Corophium volutator*: ingangen in het zand (linksboven), doorsnede gangen (rechtsboven) en het dier (onder) *in vitro* (foto's: Mariska van Dam).

op Griend. Hij vond op de zandplaat Griend vijf exemplaren van de blauwe zwemkrab *Callinectes sapidus* (fig. 10). Bij vrijwel alle dieren ontbraken de schaarpoten. Later sprak Date met onderzoekers van de RUG: die vonden de krabben al eerder, met elastiekjes nog om de poten (die zij meenamen). Hij neemt dus aan dat het gaat om 'culinaire vracht vanuit Amerika'.

Als er bij een excursie een expert van een bepaalde groep aanwezig is, worden er bijna altijd ook exemplaren gevonden. Zo ook tijdens de excursie bij Neeltje Jans op 04-08, want Peter Huwae, een expert op het gebied van de zeepissebedden, vond daar halverwege de getijdzone \pm 20 exemplaren van de witkoppissebed *Jaera albifrons albifrons*. Tussen het wier en de mosdiertjes die we vonden in de jachthaven van Burghsluis vond hij 8x de Japanse zee-pissebed *Ianiropsis serricaudis* en 5x de gespikkelde zeepissebed *Idotea granulosa*. Mariska van Dam meldde het slijkkreeftje *Corophium volutator* bij Anna Friso op 23-02 en maakte er fraaie foto's van (fig. 11).

MOSDIERTJES

Na de bestuursexcursie op 04-08 bij Neeltje Jans werd ook de jachthaven bij Burghsluis bezocht. Op de stootkussens aan de steigers vonden we vele bosjes van het paarse vogelkopmosdiertje *Bugula neritina*. In deze jachthaven werd deze soort voor het eerst in ons land waargenomen. Op het bosje dat ik mee nam zat ook het vogelkopmosdiertje *Bugula stolonifera*. Een tak Japans bessenwier *Sargassum muticum* dat we in de haven vonden, zat vol met het onverwacht mosdiertje *Tricellaria inopinata*.

Op Terschelling vond Jurgen Memelink eind september ruim duizend kolonies van het harig mosdiertje *Electra pilosa*. Op een riemwiervoetje vond hij bloedrood plooi mosdiertje *Watersipora subatra* en op plastic drie kolonies zeevitrage *Conopeum reticulum*.

GEWERVELDEN

Op 12-07 vond Wilbert Kerkhof een tros van 42 eikapsels van de hondshaai *Scyliorhinus canicula* op het strand bij Petten. Nu eens geen eikapsel van een rog, maar een huidstekel die ik vond op 13-08 bij Egmond in wat gruis (fig. 12).

Zeepaardjes, en dan het kortsnuit zeepaardje *Hippocampus hippocampus*, blijken dit jaar veel gezien te worden in Zeeland door duikers. Zo zag Patrick Van Moer er één op 13-08 tijdens een duik in de Oosterschelde en Lucas Verboom, in dat zelfde stuk water, zelfs twee op 09-09. Lucas kwam

op deze duik ook een gladde haai *Mustelus mustelus* tegen. Lilian Schoonderwoerd maakte op 08-09, samen met Marianne Ligthart, een nachtduik in de Grevelingen. In het licht van hun duiklamp vingen ze ook een zeepaardje, maar dan een heel kleintje van amper één cm (fig. 13: links). En dan was er nog een duiker die een zeepaardje zag, maar dan niet onder water maar op het strand. Marco Akkerman wandelde op 24-08 op het strand bij Kijkduin. In een poeltje op het strand zag hij tot zijn verbazing een levend zeepaardje zwemmen. Het

Figuur 12. Huidstekel van een rog (foto: Rien de Ruijter).

Figuur 13. Kortsnuitzeepaardje (foto links: Marianne Ligthart; foto rechts: Marco Akkerman).

was gevonden in de branding door kinderen, bij het vangen van andere zeebeestjes, en in het poeltje gezet. Marco heeft het diertje samen met de kinderen weer de vrijheid gegeven, maar eerst nog wel even wat foto's gemaakt (fig. 13: rechts).

e-mailadres van de CS-man: rien-tien@ziggo.nl